

“Verbondenheid... het is leven en laten leven”

Onderzoek naar verbondenheid met de wijk van een nieuwe generatie
Waterkwartierders.

Su Qin Leah Venema
Studentnr: 504382
3 juni 2016, Nijmegen

Toegepaste psychologie
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
Allesbinder
Praktijkbegeleider: Liselotte de Bruijn
Afstudeerbegeleider: José Renkens

Verbondenheid met de wijk van een nieuwe generatie Waterkwartierders.

Nijmegen, 3 juni 2016.

Auteur

Naam: Su Qin Venema
Studentnr.: 504382
Klas: TPS-VH06
Instelling: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Toegepaste Psychologie
Email: suqin@live.nl
Telefoon: (+31) 06 333 76 699

Opdrachtgever

Naam: Liselotte de Bruijn
Functie: Studentbegeleider
Email: liselotte.debruijn@han.nl
Telefoon: (+31) 06 55 291 302
Organisatie: Allesbinder
Adres: Weurtseweg 150
6541 BA Nijmegen

Afstudeerbegeleiding

Naam: José Renkens
Email: jose.renkens@han.nl
Telefoon: (+31) 06 28 196 221
Instelling: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
Adres: Kapittelweg 33
6625 EN Nijmegen
Faculteit: Gedrag, gezondheid en Maatschappij
Instituut Sociale Studies, Toegepaste Psychologie

Voorwoord

Deze bachelor thesis is geschreven ter afsluiting van de opleiding Toegepaste Psychologie aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Toen ik begon met het afstudeertraject bij Allesbinder had ik weinig kennis van vraagstukken die leven in een wijk. Dat verbondenheid zo'n grote rol speelt in de wijk, laat staan in de maatschappij kwam ik pas later achter. Verbondenheid willen we op een bepaalde manier allemaal wel. Verbondenheid in een wijk komt in verschillende vormen voor en iedereen ervaart verbondenheid anders, wat het lastig maakt om hier een eenduidige definitie van te vinden.

Uiteindelijk is het toch gelukt om onderzoek te doen naar verbondenheid in een wijk. Dit was wellicht niet zo goed gelukt zonder hulp van andere mensen. Deze wil ik daarom ook graag bedanken.

Allereerst wil ik mijn praktijkbegeleider Liselotte bedanken voor het luisteren, meedenken en alle andere hulp met het schrijven van deze scriptie. Daarnaast wil ik Lianne bedanken voor de hulp een weg te vinden in het grote sociale vraagstuk dat verbondenheid heet. Niet te vergeten alle collega's van Allesbinder voor de fijne tijd bij Allesbinder en het mogelijk maken van mijn afstuderen.

Hierbij wil ik ook graag alle bewoners bedanken die mee wilden werken aan mijn onderzoek.

Als tweede wil ik mijn afstudeerbegeleider José bedanken voor de input en feedback op mijn conceptstukken. Ook mijn afstudeergroep wil ik bedanken voor de feedback en het meedenken.

Ten derde wil ik mijn studiegenoten bedanken voor het meelesen, feedback geven en meedenken bij het schrijven van deze scriptie. In het bijzonder zou ik graag twee medestudenten bedanken. Iris bedankt voor de tijd nemen om samen te brainstormen, je feedback op mijn lange en soms omslachtige teksten en verbeteren van mijn amusante woordspelingen. Era bedankt voor de mentale ondersteuning tijdens het afstudeertraject, maar ook voor het nakijken van conceptversies en ontspanning tijdens het hele afstudeerproces.

Tot slot wil ik mijn ouders en vrienden bedanken voor alle support tijdens het schrijven van deze thesis.

SuQin Venema

Nijmegen, juni 2016

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting.....	5
1. Inleiding	6
Van zorgstaat naar participatiestaat	6
Allesbinder.....	6
Waalfront	6
Afstand tussen bewoners.....	6
Dimensies van verbondenheid	7
Participatieladder	8
Doelstelling.....	8
Onderzoeksvraag.....	8
Deelvragen.....	8
2. Methode van onderzoek	9
Doelgroep.....	9
Onderzoek ontwerp	9
Betrouwbaarheid en validiteit.....	9
Data verzameling methoden	10
Betrouwbaarheid en validiteit.....	11
Data analyse methode.....	11
Betrouwbaarheid en validiteit.....	11
3. Resultaten.....	12
Wat weten de bewoners van het Waalfront over de wijk Waterkwartier?.....	12
Wat zijn redenen om in het Waterkwartier te komen wonen?	12
Wat is verbondenheid?	13
Hebben bewoners van het Waalfront behoefte aan verbondenheid met de wijk?	13
4. Conclusie	15
Wat weten de bewoners van het Waalfront over de wijk Waterkwartier?.....	15
Wat zijn redenen om te komen wonen in het Waterkwartier?	15
Wat is verbondenheid volgens de bewoners van het Waterkwartier?	15
Hebben de bewoners van het Waalfront behoefte aan verbondenheid?	15
Wat kan de bewoners van het Waalfront helpen om zich meer te verbinden met de wijk?	15
5. Discussie	17
Suggesties voor vervolgonderzoek.....	17
6. Aanbevelingen	19
Festival.....	19

Afstemming	19
Informatie.....	20
Participeren	20
Bronnenlijst	21
Bijlagen	24
Bijlage A. Wervingsbrief respondenten Waterkwartier	24
Bijlage B. Interviewgide	26
Bijlage C: Toestemmingsverklaring (informed consent)	29
Bijlage D. Verklaring geheimhouding en zorgvuldige omgang met persoonsgegevens door studentonderzoeker	30
Bijlage E. Vragenlijst	31
Bijlage F: Labels	34
Bijlage G. Patroon analyse.....	35
Bijlage H. Data analyse sets.....	36

Samenvatting

Door de transitie van zorgstaat naar participatiestaat en invoering van de participatiewet is participatie en voor elkaar zorgen steeds meer van belang. In de praktijk blijkt echter dat dit moeizaam te realiseren is. In de wijk Waterkwartier in Nijmegen speelt het vraagstuk rondom verbondenheid en participatie ook, zeker nu een nieuwe generatie bewoners in het Waterkwartier trekt.

Door middel van interviews en vragenlijsten die afgenomen zijn bij bewoners uit deze nieuwe generatie, is onderzocht hoe deze bewoners staan tegenover verbondenheid in en met de wijk. Uit het onderzoek blijkt dat deze generatie weinig kennis heeft over de wijk Waterkwartier en vooral de afstand ten opzichte van het centrum reden was om naar het Waterkwartier te komen. Verbondenheid is contact hebben met elkaar en interesse, begrip en respect naar elkaar tonen. Op dit moment is nog geen sprake van verbondenheid in het Waterkwartier, wanneer de nieuwe bewoners zich hebben gesetteld in hun nieuwe huis is hier wel behoefte aan. Wat bewoners van het Waalfront hierbij kan helpen is informatie verkrijgen en een platform geboden krijgen om met elkaar in contact te komen. Daarnaast is het van belang om ook de visie van de oude bewoners naar verbondenheid en participatie in de wijk te onderzoeken.

Allesbinder wordt aanbevolen om een festival te organiseren voor de nieuwe bewoners. Hiernaast is het van belang hen eerder informatie te verstrekken en juist langer te wachten met nieuwe bewoners te benaderen om te participeren in de wijk. Tot slot is het van belang dat er meer afstemming komt tussen de belangrijkste partijen in de wijk als Allesbinder, gemeente, wijkvereniging en Tandem welzijn.

1. Inleiding

Van zorgstaat naar participatiestaat

Nederland is van zorgstaat naar participatiestaat gegaan. Dit wil zeggen dat de staat eerst voor iedereen zorgde, maar het nu de bedoeling is dat men voor elkaar gaat zorgen (Verschoor, 2015). Opvallend is dat mensen steeds individueler en meer op zichzelf gericht zijn, wat gevolgen heeft voor de samenleving (Oomes, Bosman, & Langerak, 2014). Hierdoor ontstaat er een discrepantie tussen wat van bovenaf wordt gewenst en wat in praktijk gebeurt. In hoeverre kunnen de wensen van bovenaf in de praktijk worden doorgevoerd?

Allesbinder

Met dit soort sociale vraagstukken houdt Allesbinder zich bezig. Allesbinder is een jonge sociaal onderneming die is opgezet om mensen met de wijk en elkaar te verbinden (Allesbinder, 2016) door bijvoorbeeld activiteiten te organiseren in de wijk. Allesbinder werkt nauw samen met verschillende organisaties en belangrijke partijen in de wijk zoals gemeente, wijkvereniging en Tandem Welzijn.

Het Waterkwartier is een oude arbeiderswijk en wordt daarom vaak bestempeld als een van de mindere wijken van Nijmegen. Door nieuwbouw te plaatsen in een zodanige wijk wordt deze aantrekkelijker gemaakt voor een grotere doelgroep waaronder starters, vaak jonge hoogopgeleide mensen met een bovengemiddeld inkomen. Deze manier van stadsvernieuwing is al in meerdere wijken in Nijmegen ingezet, waaronder Nijmegen Oost. Oost wordt nu gezien als een van de betere wijken in Nijmegen.

Waalfront

In december 2015 zijn de eerste bewoners in het eerste nieuwbouwblok getrokken (Waalfront Nijmegen, 2015). Het nieuwbouw gedeelte van het Waterkwartier heet het Waalfront en omvat het gebied tussen de spoorbrug en de brug De Oversteek (Honigcomplex, 2013). Het Waalfront wordt door de Weurtseweg gescheiden van het oude deel van de wijk Waterkwartier.

Veel bewoners hebben vroeger in de Honig gewerkt en daarom dichtbij de fabriek gewoond. Hierdoor komt het dat sommige mensen hier hun hele leven gewoond en gewerkt hebben. Deze bewoners worden de oorspronkelijke Waterkwartierders genoemd en wonen in het oude gedeelte van de wijk. Uit gesprekken met wijkbewoners blijkt dat niet iedereen in de wijk tevreden is met de komst van de nieuwbouw. Door nieuwbouw te plaatsen in het Waterkwartier aan de rand van het centrum wordt de wijk aantrekkelijk voor een nieuwe generatie. Deze generatie verschilt niet alleen op het gebied van leeftijd en opleidingsniveau maar ook qua sociaal economische status van de oorspronkelijke Waterkwartierder. De sociaal economische status van de bewoners van het Waalfront is aanzienlijk hoger dan die van de oorspronkelijke Waterkwartierders wat een gevoel van eenheid en saamhorigheid bemoeilijkt (Bergeijk, Kokx, Bolt, & Kempen, 2008).

Afstand tussen bewoners

Uit eerder onderzoek van Allesbinder blijkt dat een afstand wordt ervaren tussen oude en nieuwe bewoners in het Waterkwartier (Hovens, Noordman & Gerbrands, 2015). Met de komst van het Waalfront, heerst de angst dat dit ook gebeurt met deze bewoners. Uit gesprekken met wijkbewoners blijkt dat een fysieke afstand wordt ervaren door de Weurtseweg waardoor veel bewoners van het Waalfront weinig contact hebben met bewoners uit het oude gedeelte van de wijk. De doelgroep 'bewoners van het Waalfront' is nog niet in beeld bij Allesbinder of andere organisaties in de wijk, wat

het bemoeilijkt deze mensen te benaderen voor participatie in de wijk. Door de transitie naar participatiestaat en invoering van de participatiewet (Rijksoverheid, 2015) is participatie steeds meer van belang. De gemeenten hebben meer verantwoordelijkheden gekregen om mensen te laten deelnemen aan de maatschappij. Hierdoor is verbondenheid en participatie voor hen ook steeds belangrijker. De gemeente Nijmegen ziet de Weurtseweg als een belemmering voor het verkleinen van de afstand tussen oude en nieuwe bewoners, waardoor participatie lastig te realiseren is. Bovendien is het nog maar de vraag of de bewoners van het Waalfront open staan om het oudere gedeelte van de wijk en deze bewoners ook te leren kennen.

Dimensies van verbondenheid

In dit onderzoek wordt gekeken naar de verbondenheid van bewoners van het Waalfront met de wijk en bewoners uit het Waterkwartier. Volgens Van Dale betekent verbondenheid dat er het gevoel is dat mensen bij elkaar horen ("Verbondenheid", 2015).

Volgens Woldoff (2002) zijn er drie dimensies van verbondenheid: attitudinale verbondenheid, behaviorial verbondenheid door contacten met burens en behaviorial verbondenheid door probleem oplossen.

1. Attitudinale verbondenheid gaat om het sentimentele gevoel van verbondenheid dat mensen hebben bij hun wijk. Bewoners met een lange woonduur hebben een sentimenteler gevoel van verbondenheid met hun wijk, waarbij lager opgeleiden meer sentimenteel verbonden zijn dan hoger opgeleiden (Woldoff, 2002).
2. Behaviorial verbondenheid door contacten met burens gaat over verbondenheid met de directe omgeving. Deze vorm van verbondenheid is noodzakelijk voor een prettige woonomgeving omdat het een gevoel van ondersteuning en vertrouwen creëert onder bewoners (Woldoff, 2002) (Dekker, 2006). Fysieke grenzen, zoals de Weurtseweg, spelen een belangrijke rol in (het creëren van) een gevoel van verbondenheid met een plek. Desalniettemin zijn het de contacten in de buurt die bewoners het gevoel geven ergens bij te horen.

De belangrijkste voorspeller van het ontstaan van contacten is woonduur; hoe langer iemand in een wijk woont, hoe meer contact diegene zal hebben met medebewoners (Forrest & Kearns, 2001). Het is echter gebleken dat contacten in de wijk steeds minder worden doordat mensen individualistischer zijn geworden. Wellman et al., (2006) spreekt van *networked individualism*. Individuen bouwen hun netwerk op basis van gemeenschappelijke interesses en waarden. Deze vorm van samenzijn is niet meer afhankelijk van het fysieke samenzijn, maar van (online)communicatie tussen individuen op verschillende plaatsen en tijdstippen.

3. Behaviorial verbondenheid door probleem oplossen gaat over het tonen van betrokkenheid van bewoners door het deelnemen aan formele (wijkvereniging) en informele (Facebook groep (Jager-Vreugedenhil, 2011) participatie (Woldoff, 2002).

Verbondenheid is een lastig begrip om eenduidig te definiëren omdat iedereen zich op een andere manier kan verbinden met de wijk. Verbondenheid draagt bij aan de sociale cohesie. Sociale cohesie betekent samenhang tussen mensen in een gemeenschap en vergroot het sociaal kapitaal van mensen (Forrest & Keane, 2001). Sociaal kapitaal omvat de sociale netwerken die mensen onderhouden en

kunnen aanboren (Korsten & Goede, 2006). Bewoners hebben daardoor meer toegang tot ondersteuning uit hun netwerken (De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, 2005).

Participatieladder

Bewonersparticipatie is steeds meer de focus van verschillende beleidsvormen (Morrison, 2003). Het is echter nog niet duidelijk of participatie ook bijdraagt aan een grotere verbondenheid van bewoners.

De participatieladder geeft aan in hoeverre bewoners betrokken zijn bij en invloed hebben op het beleid (Lucassen, 2012). De participatieladder bestaat uit vijf niveaus: informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren en meebeslissen (Edelenbos, Klok, Tatenhove, & Domingo, 2006). Informeren geeft het minste zeggenschap aan bewoners en hierbij hebben bewoners geen inbreng in de beleidsvorming (Movisie, 2012). Meebeslissen geeft volledige zeggenschap aan bewoners (Sok, Kok, Royers, & Panhuijzen, 2009). De wijkvereniging 'Ons Waterkwartier' bestaat uit een aantal actieve wijkbewoners uit het oude deel van de wijk. De wijkvereniging participeert op het niveau van adviseren. Dit doen zij door eens in de zes weken te vergaderen met verschillende partijen zoals Allesbinder, gemeente, Tandem welzijn maar ook politie.

Volgens Hays en Kogl (2007) is er wel sprake van samenhang tussen participatie en verbondenheid. Zij beweren dat contacten in de buurt participatie stimuleren. Uit onderzoek van Putnam (1993, 2000) blijkt dat individuen geactiveerd worden tot participatie wanneer zij in het bezit zijn van sociaal kapitaal. Volgens Staeheli en Clarke (2003) is sociaal kapitaal zelfs een voorwaarde voor participatie. Meerdere onderzoeken bevestigen dat verbondenheid en participatie met elkaar in verbinding staan. Wanneer verbondenheid in de wijk toeneemt, is de kans groot dat bewonersparticipatie in de wijk daarmee eveneens stijgt.

Doelstelling

Doelstelling van het onderzoek is oude en nieuwe bewoners met elkaar in contact laten komen zodat uiteindelijk de ervaren afstand tussen oud en nieuw afneemt. Doel in het onderzoek is erachter komen of nieuwe bewoners behoefte hebben aan verbondenheid met de wijk en wat hen daar bij zou helpen.

Onderzoeksvraag

Wat kan de bewoners die tussen december 2015 en april 2016 in het Waalfront zijn komen wonen helpen om zich te verbinden met de wijk?

Deelvragen

- Wat weten de bewoners van het Waalfront over de wijk Waterkwartier?
- Wat zijn redenen van bewoners van het Waalfront om in het Waterkwartier te komen wonen?
- Hoe zien de bewoners van het Waalfront verbondenheid met de wijk?
- Hebben de bewoners van het Waalfront behoefte aan verbondenheid met de wijk?

2. Methode van onderzoek

Doelgroep

De doelgroep van het onderzoek zijn bewoners van de nieuwbouw in het Waalfront die tussen december 2015 en april 2016 hier zijn komen wonen. De doelgroep bestaat uit hoogopgeleide eind twintigers en begin dertigers die samen wonen met hun partner en (eventuele) kinderen. De respondenten hebben geen kinderen en zijn allemaal tweeverdieners. De respondenten komen uit verschillende grote steden, waaronder Nijmegen. Hierdoor wordt vanuit verschillende perspectieven gekeken naar het Waterkwartier en de redenen om hier te wonen.

De respondenten zijn benaderd door middel van een brief (Bijlage A). De brief leverde geen respons waarna de doelgroep nogmaals benaderd is door persoonlijk contact. Door middel van een praktisch bruikbare steekproeftrekking zijn de respondenten geselecteerd (Verhoeven, 2014). Dit betekent dat het aantal respondenten afhankelijk was van wie mee wilde doen. Veel bewoners gaven bij de werving aan dat zij geen interesse hadden in deelnemen aan het onderzoek dan wel behoefte hebben aan verbondenheid met de wijk. De groep respondenten bestaat uit zeven personen.

Onderzoek ontwerp

Er is sprake van kwalitatief praktijkonderzoek. Praktijkonderzoek is gericht op een probleem van beroepsbeoefenaars in hun dagelijkse praktijk (Donk & Lanen, 2012). Het gaat in dit onderzoek om inzicht krijgen in de visie op het Waterkwartier vanuit een nieuwe generatie bewoners. Onduidelijk is of bewoners van het Waalfront behoefte hebben aan verbondenheid met de wijk. De verworven kennis, inzichten en aanbevelingen van dit onderzoek worden toegepast in de praktijk van Allesbinder. Hierdoor levert het onderzoek een bijdrage aan verbetering van de beroepspraktijk.

Dit onderzoek kan getypeerd worden als beschrijvend onderzoek en heeft als doel het in kaart brengen van een thema of praktijksituatie (Donk & Lanen, 2012). Dit onderzoek brengt de visie in kaart van bewoners van het Waalfront over verbondenheid in de wijk. Om binnen de wijk veranderingsprocessen in gang te kunnen zetten is eerst goed gekeken hoe de huidige situatie in de wijk eruit ziet (Donk & Lanen, 2012).

Literatuuronderzoek

Met verkennend literatuuronderzoek is inzicht verkregen in theorieën en perspectieven met betrekking tot verbondenheid en bewonersparticipatie. Hiermee is het praktijkprobleem geanalyseerd en gedefinieerd (Donk & Lanen, 2012). De gebruikte literatuur is afkomstig van verschillende (wetenschappelijke)bronnen.

Betrouwbaarheid en validiteit

Door gebruik te maken van verschillende soorten triangulatie in het onderzoek is de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek verhoogd. Ten eerste zijn meerdere (wetenschappelijke)bronnen geraadpleegd, waardoor sprake is van brontriangulatie. Hiernaast is onderzoekerstriangulatie toegepast, er is met meerdere onderzoekers gekeken naar de data analyse(sets). Tot slot is gebruik gemaakt van methodetriangulatie door zowel interviews als vragenlijsten af te nemen (Donk & Lanen, 2012).

Naast triangulatie is ook gebruik gemaakt van democratische validiteit, door afstemming met belanghebbende partijen tijdens het onderzoek zoals Tandem welzijn en de gemeente. Verder is er

sprake van katalyserende validiteit, omdat dit onderzoek erop gericht is om professionals in de wijk meer begrip te geven over de beroepspraktijk met oog op verbetering van de toekomst.

Gedurende het onderzoek is een logboek bijgehouden met notities betreffende de inhoud en het proces van het onderzoek, zoals afspraken met respondenten en data analyse sets. Het bijhouden van een logboek brengt structuur aan in het onderzoek en verhoogt daarmee de herhaalbaarheid (Verhoeven, 2014).

Data verzameling methoden

Semigestructureerde interviews

In dit onderzoek is gekozen voor semigestructureerde interviews, een aantal thema's staan vast, maar in het gesprek blijkt wat de respondent belangrijk vindt (Baarda, Goede, & Kalmijn, 2010). Een sterk punt van semigestructureerde interviews is de openheid voor de inbreng van de respondent, terwijl de structuur helpt met de analyse van patronen (Gillham, 2009).

Om tot een definitie te komen van het begrip verbondenheid is het nodig om bewoners te vragen hoe zij dit begrip interpreteren. Interviews worden ingezet om te vragen hoe het eigen gedrag, het gedrag van anderen, of een situatie wordt waargenomen of ervaren. (Donk & Lanen, 2014). In de interviews van dit onderzoek gaat het om de beleving van verbonden zijn.

De interviewgide (Bijlage B) is opgesteld aan de hand van de richtlijnen voor de opbouw van een interview zoals beschreven in Van der Donk & Van Lanen (2014). In de inleiding stelt de onderzoeker zich voor en vertelt over Allesbinder en het doel van het onderzoek. Daarnaast wordt ook aandacht besteedt aan de ethische aspecten zoals privacy (Bijlage C; Bijlage D) tijdens het verwerken en analyseren van data.

De interviewtopics zijn opgesteld aan de hand van oriënterende gesprekken met belanghebbenden. Belanghebbenden omvat de wijkmanager, opbouwerker, voorzitter van de wijkraad, kwartiermaker en actieve wijkbewoners.

Tijdens de kern van het interview is dieper ingegaan op de topics die antwoord geven op de deelvragen van dit onderzoek. Om een beeld te kunnen schetsen over de doelgroep zijn eerst algemene vragen gesteld zoals leeftijd en opleidingsniveau. Vervolgens zijn de interviewtopics aan bod gekomen. De huidige situatie omvat alle kennis die de bewoners hebben van de wijk Waterkwartier. De ervaring in de wijk gaat over redenen waarom de bewoners hebben gekozen voor het Waalfront en hoe de wijk bevalt. Het topic verbondenheid heeft als doel erachter te komen wat de doelgroep verstaat onder verbondenheid met de wijk en of hier momenteel behoefte aan is. Wanneer bepaalde onderwerpen niet spontaan ter sprake zijn gekomen, is gebruik gemaakt van 'prompts'. Dit zijn voorbedachte mogelijke sub onderwerpen binnen een bepaald thema. Zoals 'online communicatie' bij het onderwerp contact. Deze prompts zijn opgenomen in de interviewgide.

Tot slot heeft de respondent ruimte gekregen voor opmerkingen, is aandacht besteed aan het vervolg van het onderzoek, hoe de gegevens worden verwerkt en terugkoppeling van de resultaten. Om de data van de interviews later te analyseren zijn de interviews opgenomen en vervolgens getranscribeerd.

Bijzonderheden tijdens de afname

Sommige interviews zijn afgenomen bij twee respondenten tegelijkertijd, dit waren partners van elkaar. Ook zijn de interviews afgenomen bij de respondenten thuis. Dit is geen neutrale omgeving,

maar wel een vertrouwde waardoor zij zich wel vrij voelen om te antwoorden. Deze factoren kunnen invloed hebben gehad op de betrouwbaarheid en validiteit van het interview, dit bleek niet aan de orde door de ontspannen houding en het openlijk antwoorden tijdens de afname.

Vragenlijsten via e-mail

Naast de interviews met vijf respondenten is er ook een vragenlijst (Bijlage E) verstuurd via e-mail. Twee vragenlijsten zijn ingevuld retour gekomen. De vragenlijst bestaat uit dezelfde vragen als die in de interviewguide.

Betrouwbaarheid en validiteit

Door gebruik te maken van een aantal vaste topics en vragen binnen het interview, is ervoor gezorgd dat de onderwerpen en vragen die antwoord geven op de hoofd- en deelvragen altijd aan bod zijn gekomen. Prompts zijn ingezet om de vragen voor iedere respondent gelijkwaardig te maken (Gillham, 2009). Bij herhaling van dit onderzoek dienen dezelfde topics en vragen aan bod te komen.

Door de data die is verkregen uit de interviews en te vergelijken met de antwoorden op de vragenlijst is gekeken naar de overeenkomsten in antwoorden. De vragenlijst is ingezet om de antwoorden uit de interviews te valideren met een grotere groep respondenten. Gebruik van methodetriangulatie maakt de onderzoeksresultaten krachtiger (Donk & Lanen, 2014). De instrumenten zijn in samenwerking met meerdere onderzoekers opgesteld, waardoor sprake is van onderzoekerstriangulatie.

Data analyse methode

De interviews zijn getranscribeerd en verdeeld in betekenisvolle fragmenten (Renkens & Overbeek, 2015). Deze fragmenten zijn gelabeld (Bijlage F) op basis van wat de respondenten benoemden, zonder theoretische of andere context anders dan de onderzoeksvraag (Satink & Van Erp, 2009). De fragmenten zijn gecodeerd met het thematisch codeerformat (Overbeek, 2015) in Excel (Bijlage G). Deze kwalitatieve data analyse tool helpt met het coderen, samenvatten en overzichtelijk maken van de transcripties. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van open coderen.

Deze resultaten zijn geanalyseerd met behulp van de patroon analyse methode (Bijlage H) (Renkens & Overbeek, 2015). Uit deze analyse zijn conclusies getrokken en aanbevelingen opgesteld.

Betrouwbaarheid en validiteit

Open coderen is gekozen omdat de betekenis die respondenten geven aan een onderwerp bij kwalitatief onderzoek zeer belangrijk is (Verhoeven, 2014). Bij het opstellen van labels, coderen en data analyse zijn meerdere onderzoekers aanwezig geweest. Dit maakt dat er sprake is geweest van onderzoekerstriangulatie.

Om de betrouwbaarheid en validiteit van de resultaten van de kwalitatieve data analyse te verhogen is naast onderzoekers triangulatie gebruik gemaakt van: audit trail (logboek bijhouden), peer debriefing (collegiale controle) en member checking (controle door betrokkenen) (Baarda, 2014).

3. Resultaten

Wat weten de bewoners van het Waalfront over de wijk Waterkwartier?

De bewoners hebben weinig kennis over de wijk, ongeacht of ze eerder in Nijmegen hebben gewoond. Veel bewoners hebben eerder in het centrum gewoond. De meesten kennen wel verhalen over de wijk waarin het Waterkwartier als een van de minder goede wijken van Nijmegen naar voren komt. Wel geven respondenten duidelijk aan dat ze niet weten of deze verhalen kloppen omdat ze zelf de wijk en mensen hiervan niet (goed genoeg) kennen.

‘Je kent wel Oost en Bottendaal, dat zijn de goede wijken van Nijmegen.’ – Respondent 5, F69

‘Ik ben wel benieuwd naar hoe de wijk eruit ziet en wat voor mensen er wonen. Ik ga binnenkort ook eens een rondje maken door de wijk om te kijken hoe de wijk is en om een beetje ‘feeling’ te krijgen.’ – Respondent 4, F43

De mensen die eerder in Nijmegen woonden hebben enige kennis over faciliteiten en activiteiten in de wijk, zoals het kunstatelier, de Honig, Vasim en het zwembad. Qua activiteiten weten de bewoners dat regelmatig evenementen zoals feesten, open dagen en festivals worden georganiseerd bij de Vasim en zijn de meesten regelmatig te vinden bij het Honig complex. Hier eten ze een hapje, drinken ze wat met vrienden of gaan ze sporten.

‘Bij de Honig kun je ook veel verschillende dingen doen, ik sport er twee keer in de week en ga er vaak met vrienden heen om een Oersoepje te drinken.’ – Respondent 2, F07

Op dit moment worden nog weinig activiteiten voor nieuwe bewoners geromaniseerd. Eerder is een kennismaking dag geweest voor het nieuwbouwblok dat in december 2015 is opgeleverd. Voor deze dag heeft de aannemer een feest georganiseerd met foodtrucks en muziek. De bewoners hebben geen zicht op activiteiten die in (het oudere deel van) de wijk worden georganiseerd. Ze zijn vooral te vinden bij en rondom de Honig en Vasim. Ze hebben weinig informatie over wat er allemaal te vinden en te doen is in de wijk, waardoor ze sneller geneigd zijn om naar het centrum te gaan.

‘We krijgen vooral vanuit de Honig uitnodigingen voor bijvoorbeeld expeditie Honig, we kiezen er wel ook zelf voor om daar naartoe te gaan. Van de wijk heb ik helemaal geen zicht op.’ – Respondent 3, F46

Wat zijn redenen om in het Waterkwartier te komen wonen?

Alle respondenten geven aan dat de locatie van dit nieuwbouwproject erg mooi was, dicht bij het centrum. Het centrum is een bekende plek voor de bewoners en heeft een groot aanbod van activiteiten. De locatie heeft minder te maken met de wijk Waterkwartier, dit was geen reden om hier te komen wonen.

‘De locatie was gewoon top, lekker dicht bij de stad en voor die prijs.’ – Respondent 4, F60

Ook geven meerdere respondenten aan dat het een goede tijd is om een huis te kopen in verband met de lage rente op een hypotheek en deze huizen qua prijs-oppervlakte goed in verhouding waren. De stijl van de huizen sprak de meeste mensen aan, die meer de stijl van Oost en Bottendaal is. Hierdoor steken deze huizen af tegen de huizen in de rest van de wijk. Tot slot geven veel respondenten aan dat ze graag nieuwbouw wilden zodat ze zelf niet meer veel hoefden te klussen en alles nieuw was.

‘Wat ze bij Oost hebben gedaan, willen ze hier ook doen. De stijl van huizen is hier van buiten ook zoals bij Oost. West wordt het nieuwe Oost zeggen ze.’ – Respondent 5, F84

Wat is verbondenheid?

Volgens een aantal bewoners is verbondenheid met de wijk dat men kennis heeft van de wijk en met plezier hierover kan vertellen. Verbondenheid betekent dat iedereen zich thuis voelt in de wijk en interesse toont in de mensen om hen heen en begrip en respect hebben voor elkaar. Verbondenheid is bij elkaar terecht kunnen, dit blijkt zowel uit de interviews als vragenlijsten.

‘Leven en laten leven is het eigenlijk.’ – Respondent 2, F32

Verbondenheid wordt gezien als interesse tonen in elkaar door een praatje te maken als er activiteiten plaats vinden in de straat of wijk. Alleen deelnemen aan een activiteit is geen verbondenheid. Activiteiten scheppen verbondenheid.

‘Als je dan op een buurt barbecue bent is het ook wel fijn als je daadwerkelijk een praatje maakt met de mensen. Ik denk dat het risico erg groot is als wij met de burens naar die barbecue gaan, de hele avond met zijn vieren blijven staan.’ – Respondent 4, F66

‘Iets als een straatbarbecue of buurtfeest kan verbondenheid scheppen. Als je alleen aanwezig bent is dat nog geen verbondenheid. Je moet wel in interactie zijn met de mensen.’ – Respondent 2, F32

De respondenten geven aan dat er contact is met elkaar en zij elkaar begroeten wanneer ze verbonden zijn. Dit contact kan ook door online communicatie zoals een Facebook groep of een applicatie zoals NextDoor. Bij elkaar kunnen aankloppen in een noodsituatie of wanneer iemand nodig om op te passen wordt gezien als verbondenheid. Als men verbonden is en het klikt goed dan ondernemen ze samen activiteiten zoals een keer koffie drinken of samen een wandeling maken.

‘Het is meer als je toevallig niks te doen hebt en je buurvrouw ook niet dat je even samen gaat wandelen of theeje doet.’ – Respondent 5, F87

Hebben bewoners van het Waalfront behoefte aan verbondenheid met de wijk?

Alle geïnterviewde respondenten geven aan interesse te hebben in meer verbondenheid, maar het op dit moment slechte timing is. Een enkeling geeft aan in de vragenlijst zich niet verbonden te voelen met bewoners buiten het nieuwbouwblok en hier ook geen behoefte aan te hebben. Veel bewoners zijn nog bezig met het huis af te maken en zich daar te settelen. De meesten hebben al contact gehad met de directe burens. Het merendeel van de bewoners geeft aan dat verbondenheid op dit moment geen prioriteit heeft. De meeste bewoners zijn voorstander van een beetje verbondenheid in de wijk zodat het prettig wonen is, ook met oog op de toekomst en eventuele kinderen.

‘Ik heb zeker wel interesse in verbondenheid, maar niet op dit moment. Op dit moment is dan key. Ik ben nu nog zo druk met het huis en daarnaast ook werk, familie en vrienden. Dat heeft op dit moment gewoon even prioriteit.’ – Respondent 5, F92

Sommige respondenten willen het stapje voor stapje willen doen. Eerst meer contact opbouwen met de directe burens, dan meer mensen in het nieuwbouw blok en daarna meer de rest van de wijk. Een enkele bewoner geeft aan interesse te hebben in een bijeenkomst met informatie over vrije tijd en voorzieningen voor kinderen. De meeste bewoners hebben minder interesse in een informatieve

bijeenkomst maar zijn wel geïnteresseerd in een activiteit om in contact te komen met elkaar zoals een straatbarbecue of buurtfeest.

‘Ik heb wel interesse in een bijeenkomst. Ik denk dan vooral aan later, als we kinderen hebben. Ik wil wel weten wat voor vrijetijd bestedingen er zijn, maar ook informatie over scholen bijvoorbeeld. Eigenlijk wat er allemaal te vinden is in de wijk en waar ik voor wat moet zijn.’ – Respondent 3, F57

‘Als het puur informatief is, hoeft het van mij niet. Ik kan zelf ook dingen opzoeken. Maar ik vind het wel leuk om mensen te leren kennen en daar wat leuks mee te doen.’ – Respondent 2, F14

4. Conclusie

Wat weten de bewoners van het Waalfront over de wijk Waterkwartier?

De bewoners van het Waalfront hebben op dit moment weinig kennis van de wijk. Op de participatieladder zitten de bewoners van het Waalfront op het laagste niveau: informeren (Edelenbos et al., 2006). Bewoners delen ervaringen met elkaar en bespreken ze wat er speelt in de wijk maar hebben geen inbreng in de beleidsvorming (Movisie, 2012). Omdat de bewoners van het Waalfront op dit moment op een laag niveau participeren, is nog geen sprake van behaviorial verbondenheid door problemen oplossen, ze tonen (nog) geen betrokkenheid naar de wijk.

Wat zijn redenen om te komen wonen in het Waterkwartier?

De voornaamste reden om in het Waalfront te komen wonen is de afstand naar het centrum. De locatie de wijk Waterkwartier is geen reden geweest om hier te komen wonen. Op dit moment is geen sprake van attitudinale verbondenheid, ze hebben geen sentimenteel gevoel met de buurt. Dit kan nog ontstaan wanneer zij langer in de wijk wonen. Wel is bekend dat hoger opgeleiden minder attitudinale verbondenheid hebben dan lager opgeleiden (Woldoff, 2002).

Wat is verbondenheid volgens de bewoners van het Waterkwartier?

Verbondenheid is interesse, begrip en respect naar elkaar tonen. Dit wordt gedaan door elkaar te begroeten, een praatje te maken of activiteiten met burens te ondernemen. Dit komt overeen met behaviorial verbondenheid door contacten met burens en draagt bij aan het prettig wonen in de wijk (Woldoff, 2002). Op dit moment is geen sprake van behaviorial verbondenheid door contacten in de buurt omdat de bewoners pas kennis hebben gemaakt met directe burens. Een straatbarbecue of buurtfeest kan verbondenheid scheppen maar contact tussen de mensen is noodzakelijk voor verbondenheid. Door middel van activiteiten met de buurt willen de bewoners van het Waalfront behaviorial verbondenheid door contacten met burens stimuleren.

Hebben de bewoners van het Waalfront behoefte aan verbondenheid?

Op dit moment hebben de bewoners van het Waalfront weinig behoefte aan verbondenheid met de wijk. Dit omdat ze eerst hun huis af willen hebben en zich settelen in het nieuwbouwblok, hierna kunnen ze zich meer focussen op de wijk. De bewoners van het Waalfront hebben zelf al een aantal sociale kringen, waardoor hun sociaal kapitaal ook zonder contacten met burens voldoende omvang heeft (Staeheli & Clarke, 2003). Contacten in de buurt dragen bij aan sociale cohesie in de wijk (Woldoff, 2002). Omdat het sociaal kapitaal van de bewoners van het Waalfront al voldoende omvang heeft zonder contacten in de buurt, is sociale cohesie lastiger te realiseren.

Uiteindelijk hebben de bewoners van het Waalfront behoefte aan attitudinale verbondenheid en behaviorial verbondenheid door contact met burens (Woldoff, 2002). Behoeftte aan behaviorial verbondenheid door problemen oplossen (Woldoff, 2002) verschilt per persoon, drukke levens (kinderen, werk, vrienden) maakt dit voor een aantal bewoners lastig te realiseren.

Wat kan de bewoners van het Waalfront helpen om zich meer te verbinden met de wijk?

Bewoners hebben meer tijd nodig om het huis af te maken en zich te settelen in het huis. Wanneer de bewoners zich thuis voelen in hun nieuwe huis kunnen ze zich meer gaan focussen op zich thuis voelen in de wijk, wat kan resulteren in attitudinale verbondenheid met de wijk (Woldoff, 2002).

Wat de bewoners kan helpen is informatie krijgen over de wijk wanneer zij hier komen wonen. Uit het onderzoek blijkt er behoefte is aan informatie over wat er waar te vinden is. De meeste bewoners zijn graag op de hoogte van wat speelt in de wijk.

Wat hen daarnaast zou helpen is een laagdrempelige bijeenkomst zodat de bewoners van het Waterkwartier met elkaar in contact kunnen komen. Deze bijeenkomst moet 'leuk' zijn. Wanneer de bijeenkomst puur informatief is, is hier weinig animo voor. Contacten in de buurt zijn erg belangrijk voor het prettig wonen in de wijk (Woldoff, 2002; Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, 2005) en stimuleert participatie in de wijk (Putnam 1993, 2000). Dit kan er uiteindelijk voor zorgen dat de bewoners van het Waalfront op een hoger niveau van participatie komen te zitten (Edelenbos et al., 2006).

5. Discussie

Uit eerder onderzoek blijkt dat een afstand wordt ervaren tussen oude en nieuwe bewoners (Hovens et al., 2015). Hierbij omvatten nieuwe bewoners, bewoners die 10-15 jaar in (het oude deel van) de wijk wonen. In dit onderzoek ligt de focus op bewoners van het Waalfront en op de vraag of zij behoefte hebben aan meer verbondenheid met de wijk en wat hen hierbij kan helpen. Wat buiten beschouwing is gebleven is hoe de bewoners van het oude deel van de wijk hier over denken en of zij ook behoefte hebben aan verbondenheid met het nieuwe deel van de wijk.

Naar aanleiding van de steekproeftrekking zijn vijf personen geïnterviewd en hebben twee respondenten een vragenlijst via e-mail ingevuld. Een groter aantal respondenten is wenselijk om meer data te kunnen analyseren. Voldoende data representatief voor de gehele doelgroep betekent een hogere betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek (Baarda, 2014). Door de geringe groep respondenten is het mogelijk dat bewoners van het Waalfront waarmee niet gesproken is een andere visie en behoefte hebben betreft verbondenheid in de wijk. Dit is ook aangegeven door een aantal bewoners tijdens de werving van respondenten. Mede doordat de onderzochte context specifiek gericht is op Allesbinder en de wijk Waterkwartier zijn de uitkomsten van het onderzoek niet generaliseerbaar en is de reikwijdte van de uitspraken van het onderzoek beperkt (Donk & Lanen, 2012).

Omdat een aantal interviews zijn afgenomen met meerdere respondenten tegelijkertijd, is het mogelijk dat zij elkaar en hiermee de betrouwbaarheid van de antwoorden hebben beïnvloed. Hier leek tijdens de afname geen sprake van. In de interviews is gesproken over verbondenheid en deelnemen in de wijk. Het begrip participatie is hierbij niet genoemd. In een later stadium bleek het begrip participatie wel van meerwaarde te zijn voor dit onderzoek. Door weglating van dit begrip tijdens de dataverzameling kan dit invloed hebben op de validiteit van het onderzoek. Desalniettemin is het van belang geweest om de begrippen verbondenheid en participatie te scheiden omdat deze niet dezelfde definitie dragen, terwijl deze begrippen vaak onterecht samen en door elkaar worden gebruikt (Jager-Vreugdenhil, 2011).

Methodetriangulatie verhoogt de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek (Donk & Lanen, 2012). In dit onderzoek is gebruik gemaakt van meerdere onderzoeksmethoden. Doordat de methode vragenlijsten via e-mail slechts twee respondenten heeft bereikt valt de verhoogde betrouwbaarheid en validiteit door gebruik van deze methode te betwijfelen. Methodetriangulatie in praktijkonderzoek is echter minder van belang (Greenwood & Levin, 1998) omdat de bruikbaarheid van het onderzoek in de praktijk waardebepalend is voor de resultaten.

Suggesties voor vervolgonderzoek

- Bij herhaling van het onderzoek wordt geadviseerd om alle interviews op dezelfde wijze af te nemen. Dit is van belang om alle data te kunnen vergelijken. Om verminderde betrouwbaarheid door aanwezigheid van anderen te ondervangen is het verstandig alle interviews individueel af te nemen.
- In dit onderzoek is het begrip verbondenheid gedefinieerd en geoperationaliseerd. Een belangrijk samenhangend begrip om verder te onderzoeken is participatie. Het is van belang dit begrip te definiëren en operationaliseren om het overkoepelende doel 'afstand tussen oude en nieuwe bewoners verminderen' te realiseren.

- Tot slot is het van belang om de visie van de oorspronkelijke Waterkwartierders te onderzoeken. Het doel hiervan is erachter komen hoe de zij denken over begrippen als verbondenheid en participatie in de wijk en waar zij behoefte aan hebben. Vervolgens kunnen de wensen en behoeften van deze bewoners vergeleken worden met die van bewoners van het Waalfront om tot een overeenstemming te komen waarbij alle partijen tevreden zijn.

6. Aanbevelingen

Festival

Uit het onderzoek blijkt dat er interesse is om de wijk beter te leren kennen. De bewoners van het Waalfront willen klein beginnen door eerst contacten te leggen binnen het nieuwbouwblok. Wat hierbij kan helpen is een bijeenkomst waarbij bewoners elkaar leren kennen, wat bijdraagt aan verbondenheid (Woldoff, 2002). De bijeenkomst wordt georganiseerd voor de bewoners van het Waalfront omdat zij eerst de burens uit het nieuwbouwblok willen leren kennen. Vanuit Allesbinder is de wens uitgesproken om een activiteit te organiseren voor de nieuwe bewoners zodat zij in beeld komen bij Allesbinder en zich al enigszins verbonden voelen met de wijk, alvorens de rest van de wijk hierbij betrokken wordt.

Deze bijeenkomst moet laagdrempelig zijn om te bezoeken. Amusement, een bekende plek en ontspannen sfeer kunnen hierbij helpen. Een bekende plek voor de bewoners van het Waalfront is het Honigcomplex. De bewoners zijn enthousiast over deze locatie. Eten en drinken kunnen helpen bij het creëren van een ontspannen sfeer omdat samen eten verbindt (Brouwers, Dam, & Goeij, 2011). Muziek schept een ontspannen sfeer waarbij contact mogelijk is (Bisschop Boele, 2013) en is een element van amusement. Bij een bijeenkomst die deze kenmerken bevat kan gedacht worden aan een festival.

Om de bewoners enige kennis te laten maken met bewoners uit het oude deel van de wijk kunnen een aantal actieve buurtbewoners op het festival vertellen over activiteiten of andere initiatieven die zij hebben opgezet. Dit kan bewoners van het Waalfront stimuleren om zelf ook na te denken over activiteiten in de wijk en/of initiatieven op te zetten. Om het beoogde resultaat te waarborgen wordt een aantal weken nadat het festival heeft plaatsgevonden een terugkombijeenkomst georganiseerd. Hierbij kunnen bewoners die het festival bezocht hebben de foto's en video's die er gemaakt zijn bekijken en het festival nabespreken. Om verbondenheid te blijven stimuleren zal het festival jaarlijks terugkeren waardoor contacten die hier zijn gelegd duurzaam worden (Vermeer, Assema, Janse, Hesdahl, & Vries, 2012).

In september 2017 wordt een festival georganiseerd voor de bewoners van het Waalfront om elkaar te ontmoeten. Op dit festival zal eten en drinken, entertainment en verbindingsoefeningen aanwezig zijn.

Afstemming

Gedurende het onderzoek is naar voren gekomen dat er weinig afstemming is tussen verschillende belangrijke partijen in de wijk over de doelgroep 'bewoners van het Waalfront'. Om de nieuwe bewoners van het Waalfront te voorzien van eenduidige informatie is het van belang dat alle betrokken partijen in de wijk afstemming zoeken over de verwelcoming, benadering en betrekken van nieuwe bewoners in de wijk. De belangrijkste betrokken partijen zijn gemeente, wijkvereniging en professionals van Tandem Welzijn die actief zijn in de wijk.

Voordat het volgende nieuwbouw deelproject wordt opgeleverd dienen alle belangrijke partijen in de wijk samen te komen om te overleggen over de nieuwe bewoners. Hierbij wordt besproken hoe de bewoners van informatie worden voorzien en hoe de bewoners betrokken kunnen worden bij de wijk.

Informatie

Wat ook uit het onderzoek blijkt is dat bewoners behoefte hebben aan informatie op korte termijn nadat ze zijn komen wonen in de wijk. Hierbij gaat het om informatie over de wijk, zoals activiteiten en faciliteiten maar ook waar ze terecht kunnen met vragen rondom voorzieningen voor kinderen zoals een school en speeltuinen. De bewoners prefereren deze informatie in de vorm van een online platform (website, Facebook groep), nieuwsbrieven en flyers in de brievenbus, zodat ze zelf kunnen beslissen wat ze met deze informatie doen.

Bewoners van het Waalfront krijgen binnen één maand nadat zij zijn komen wonen in de wijk informatie over welke faciliteiten en activiteiten er zijn in de wijk. Deze informatie wordt aangeboden op een medium dat bij hen aansluit.

Participeren

Aan verbondenheid en participatie in de wijk hebben ze minder behoefte wanneer ze net in de wijk zijn komen wonen. Daarom wordt aanbevolen om met het benaderen van deze bewoners om participeren in de wijk minimaal zes maanden te wachten. Dit geeft nieuwe bewoners de tijd zich thuis te voelen in het huis en de straat waar ze in wonen. Door bewoners de tijd te geven kunnen er ook verschillende vormen van verbondenheid ontstaan zoals attitudinale en behaviorial verbondenheid door contacten met burens (Woldoff, 2002). Na een half jaar kunnen de bewoners benaderd worden om bijvoorbeeld te helpen met het organiseren van activiteiten in de buurt of mee te denken met kwesties die te maken hebben met de wijk. Uit het onderzoek blijkt dat de doelgroep voorkeur geeft aan online of persoonlijk benaderd te worden.

Na zes maanden worden de bewoners van het Waalfront benaderd om te participeren in de wijk door middel van persoonlijke of online benadering. Het doel hiervan is hen meer te betrekken bij de wijk.

Bronnenlijst

- Allesbinder. (2016, januari). *Allesbinder. Wie is Allesbinder?* Folder. Nijmegen: Auteur.
- Baarda, B., Goede, M., de. & Kalmijn, M. (2010). *Basisboek Enquêteeren*. Groningen: Noordhoff.
- Baarda, B. (2014). *Dit is onderzoek! Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek* (2^e druk). Groningen: Noordhoff.
- Bergeijk, E. van., Kokx, A., Bolt, G. & Kempen, R., van. (2008). *Helpt herstructurering? Effecten van stedelijke herstructurering op wijken en bewoners*. Delft: Eburon.
- Bisschop Boele, E. (2013). Het vak muziek in het creatieve tijdperk. *Cultuur + Educatie*, 13(38), 86-106. Gedownload op 3 juni 2016, van http://www.lkca.nl/~media/downloads/publicaties/cultuur_plus_educatie/ce38_vd_het_vak_muziek_in_het_creatieve_tijdperk.pdf
- Brouwers, A. Dam, J. ten. & Goeij, H. de. (2012). Gelijke Gezondheid, Gelijke Kansen: Tien jaar ervaring met wijkgericht werken. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 89, 148-150. <http://dx.doi.org/10.1007/s12508-011-0051-z>
- Dekker, K. (2006). *Governance as glue. Urban governance and social cohesion in post-WWII neighbourhoods in the Netherlands*. (PhD thesis). Nederlandse Geografische Studies, Universiteit Utrecht, Utrecht. Gedownload op 16 mei 2016, van <http://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/9144/full.pdf?sequence=13>
- Donk, C. van der & Lanen, B. van. (2012). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Bussum: Coutinho.
- Edelenbos, J., Klok, P.-J., Tatenhove, J, van, & Domingo, A. (2006). *Burgers als beleidsadviseurs*. Gedownload op 15 mei 2016, van: <http://hdl.handle.net/1765/10653>
- Forrest, R., & Kearns, A. (2001), Social Cohesion, Social Capital and the Neighbourhood. *Urban Studies*, 38, 2125-2143. <http://dx.doi.org/10.1080/00420980120087081>
- Gillham, B. (2009). *Research interviewing: The range of techniques*. Berkshire: Open University Press England.
- Greenwood, D. J., & Levin, M. (1998). *Introduction to Action Research: Social research for social change*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Hays, R. A., & Kogl, A. M. (2007), Neighbourhood attachment, social capital building, and political participation: a case study of low- and moderate-income residents of Waterloo, Iowa; *Journal of Urban Affairs*, 29, 181-205. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-9906.2007.00333.x>
- Honigcomplex. (2013). *Waalfront*. Geraadpleegd op 14 mei 2016, van <http://www.honigcomplex.nl/waalfront>
- Hovens, F., Noordman, C., & Gerbrands, R. (2015). *Twee handen op één Waterkwartier*. (Afstudeeropdracht). Culturele en Maatschappelijke Vorming, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Nijmegen.

- Jager-Vreugdenhil, M. (2011). Spraakverwarring over participatie. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 20, 76–99. Gedownload op 15 mei 2016, van <http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/203618>
- Morrison, N. (2003). Neighbourhoods and Social Cohesion: Experiences from Europe. *International Planning Studies*. 8, 115-138. <http://dx.doi.org/10.1080/00420980120087081>
- Movisie. (2012). *Participatieladder ordent praktijkvoorbeelden cliëntenparticipatie*. Geraadpleegd op 15 mei 2016, van <https://www.movisie.nl/artikel/participatieladder-ordent-praktijkvoorbeelden-cli%C3%ABntenparticipatie>
- Oomes, M., Bosman, E., & Langerak, N. (2014). *Trends in de samenleving: Ontwikkelingen op het gebied van demografie, economie media en informatie binnen het sociaal culturele domein*. Gedownload op 14 mei 2016, van <https://www.kb.nl/sites/default/files/trends-in-de-samenleving-2.pdf>
- Overbeek, N. van. (2015). *Thematisch codeerformat leeg* [Excel]. Geraadpleegd op 13 mei 2016, van <https://online.han.nl/sites/8-iss-tpn-afst/15-16/bronnen.aspx?RootFolder=%2fsites%2f8-ISS-TPN-AFST%2f15-16%2fDocumenten%2fomgaan%20met%20ruwe%20data%20%28transcripties%29&FolderCTID=&View={3E9F499E-6153-42B2-A0DD-DB37C0C81A3D}>
- Putnam, R. (1993), *Making Democracy Work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Putnam, R. (2000), *Bowling Alone: The collapse and revival of American community*. New York, NY: Touchstone.
- Renkens, J., & Overbeek, N. van. (2015). *Verwerken interviews & andere kwalitatieve data*. Handleiding Toegepaste Psychologie. Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.
- Rijksoverheid. (2015). *Participatiewet*. Geraadpleegd op 14 mei 2015, van: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/participatiewet>
- Satink, T., & Erp, M. van. (2011). *Handleiding: Transcriptie, Selectie van fragmenten, Coderen van fragmenten, Gebruik van databank*. Nijmegen: Radboud Universiteit.
- Sok, K., Kok, E., Royers, T., & Panhuijzen, B. (2009). *Cliëntenparticipatie in beeld: Inventarisatie praktijkvoorbeelden van cliëntenparticipatie*. Gedownload op 15 mei 2016, van <https://www.movisie.nl/publicaties/cli%C3%ABntenparticipatie-beeld>
- Staeheli, L. A., & Clarke, S. E. (2003) The New Politics of Citizenship: Structuring Participation by Household, Work and Identity. *Urban Geography*, 24, 103-126. <http://dx.doi.org/10.2747/0272-3638.24.2.103>
- Verbondenheid. (2015). In *Van Dale Online*. Geraadpleegd op 3 juni 2016, van <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=verbondenheid&lang=nn#.V1FaRuQ4Mq8>
- Verhoeven, N. (2014). *Wat is onderzoek?* (5^e druk). Amsterdam: Boom Lemma.

Vermeer, A. J. M., Assema, P. van, Janse, M., Hesdahl, B., & Vries, N. K. (2012). Duurzame wijkgerichte gezondheidsbevordering: wat is het en welke factoren spelen een rol? *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 90, 97-104. <http://dx.doi.org/10.1007/s12508-012-0041-9>

Waalfront Nijmegen. (2015). *Waalfront verwelkomt haar eerste bewoners*. Geraadpleegd op 14 mei 2016, van <http://www.waalfrontnijmegen.nl/nieuws.php?newsid=70>

Wellman, B., Quan-Haase, A., Boase, J., Chen, W., Hampton, K., Díaz, I., & Miyata, K. (2003). The Social Affordances of the Internet for Networked Individualism. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 8. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1083-6101.2003.tb00216.x>

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2005). *Vertrouwen in de buurt*. Den Haag: Auteur.

Woldoff, R. A. (2002). The Effect of Local Stressors on Neighbourhood Attachment; *Social Forces*. 81, 87-116. <http://dx.doi.org/10.1353/sof.2002.0065>

Bijlagen

Bijlage A. Wervingsbrief respondenten Waterkwartier

Nijmegen, 15 maart 2016

Betreft: Onderzoek verbondenheid in Waterkwartier

Geachte heer of mevrouw,

Als Toegepast Psycholoog in opleiding bij Allesbinder wil ik je uitnodigen mee te doen aan een onderzoek naar bewonersparticipatie in het Waterkwartier. Hieronder geef ik enige informatie over het onderzoek zodat je zorgvuldig kunt beslissen of je wilt deelnemen.

Allesbinder

Allesbinder is een sociaal onderneming die zich bezighoudt met verschillende vraagstukken, zoals vragen rondom burgerparticipatie of vragen vanuit de wijk, bijvoorbeeld welke activiteiten er zijn. Allesbinder organiseert voor, door en in samenwerking met bewoners projecten en activiteiten.

Het doel van dit onderzoek

Uit eerder onderzoek van Allesbinder blijkt dat er een afstand wordt ervaren tussen oude en nieuwe bewoners van het Waterkwartier. Om meer inzicht te krijgen in de situatie rondom verbondenheid van bewoners in Waterkwartier wil ik een vervolgonderzoek doen. Dit onderzoek kan hopelijk bijdragen aan versnelling van integratie van nieuwe bewoners in de wijk het Waterkwartier en daarmee de positieve sfeer in de wijk verbeteren.

Wie doen er mee?

Het onderzoek wordt gecoördineerd door Allesbinder en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Naast deze twee partijen hebben ook de Gemeente Nijmegen en Tandem Welzijn baat bij dit onderzoek.

Deelname aan het onderzoek

Deelname aan het onderzoek zal bestaan uit één individueel gesprek. Dit gesprek zal ongeveer een halfuur tot driekwartier duren. Het gesprek kan bij jou thuis plaatsvinden of bij Allesbinder. Het adres van Allesbinder is: Weurtseweg 150, te Nijmegen.

Als je mee wilt doen aan dit onderzoek kun je per e-mail of telefonisch contact op nemen. In de e-mail kun je vermelden welke data je uitkomt voor een gesprek. Je kunt je tot **uiterlijk vrijdag 25 maart 2016** aanmelden. Wanneer je niet mee wilt doen met het onderzoek, hoef je niets te doen.

Wat gebeurt er met je gegevens?

Bij het verwerken van de gegevens zal zorgvuldig omgegaan worden met je privacy. De gegevens worden anoniem verwerkt en zijn niet te herleiden naar je persoon.

Resultaten onderzoek

Wanneer je benieuwd bent naar de resultaten van het onderzoek, kun je over enige tijd een samenvatting van de resultaten van het onderzoek ontvangen per e-mail. Mocht je hier interesse in hebben dan kun je dit aangeven per e-mail.

Tot slot

Mocht je na het lezen van deze informatiebrief nog vragen of opmerkingen hebben, aarzel dan niet contact met mij op te nemen.

Ik hoop dat je aan dit onderzoek wilt deelnemen. Bij voorbaat hartelijk dank voor je medewerking.

Met vriendelijke groet,

SuQin Venema | suqin@allesbinder.nl | 06 33 37 66 99 |

Bijlage B. Interviewguide

Introductie

Bedankt dat je wilt deelnemen aan mijn onderzoek. Ik ben SuQin Venema. Ik volg de opleiding toegepaste psychologie en ben net begonnen met afstuderen. Ik ben 20 jaar oud en woon in Nijmegen centrum, nu 4 jaar.

Uitleg over het doel van het onderzoek

Ik studeer af bij de organisatie Allesbinder. Dit is een jonge organisatie die zich bezighoudt met sociale vraagstukken in de wijk. Het onderzoek gaat over het verbinden van nieuwe bewoners aan de wijk en wat hen daarbij kan helpen.

Om hier achter te komen ga ik een aantal nieuwe bewoners van het Waalfront interviewen. Op deze manier krijg ik een volledig beeld van relevante doelgroep van de praktijksituatie en de behoeften.

De rode draad van het interview is zichtbaar door een aantal topics. Het kan zijn dat deze topics door elkaar lopen of we van deze afwijken in het interview. Dit is geen probleem. Geef zeker ook aan wat je belangrijk vindt.

Onderwerpen

1. Huidige situatie
2. Ervaring in de wijk
3. Verbondenheid

Heb je voorafgaand aan het interview nog vragen?

Aangeven dat de gegevens anoniem en vertrouwelijk worden verwerkt

Alle uitspraken en gegevens zijn vertrouwelijk. Dit houdt in dat bij het uitwerken van de gegevens je naam niet word genoemd. Ook worden de dingen die je zegt alleen voor dit onderzoek gebruikt. Je kunt op ieder moment aangeven te willen stoppen met het interview.

Leg uit waarom het gesprek wordt opgenomen

Ik ga dit gesprek opnemen omdat ik niet alles kan opschrijven tijdens het gesprek. Later schrijf ik deze informatie uit. Hiervoor moet ik je om toestemming vragen, dit doe ik als de opname is gestart.

Algemene vragen

- * Hoe oud ben je?
- * Hoe lang woon je hier?
- * Wat is je huishoudens samenstelling?
- * Wat is je opleidingsniveau?
- * Wat is je functie?

Topic 1: Huidige situatie

Vraag	Prompts
Wat weet je op dit moment over de wijk Waterkwartier?	<i>Faciliteiten, activiteiten</i>

Wat wordt er momenteel gedaan om nieuwe bewoners te betrekken bij de wijk?	<i>Activiteiten, informatie</i>
Ik heb gehoord over een forum voor bewoners van de nieuwbouw. Kun je mij hier wat over vertellen?	<i>Actief, soort berichten, frequentie berichten</i>
Er ligt een idee op tafel om een bijeenkomst te organiseren voor bewoners van de nieuwbouw om hen welkom te heten en te voorzien van informatie. Wat vind je van dit idee?	<i>Onderwerpen die erin moeten, elementen die erin moeten</i>

Controlerende vraag:

Heb ik goed begrepen dat...?

Samenvatting: Oké, dus als ik het goed begrijp... klopt dit?

Topic 2: Ervaring in de wijk

Vraag	Prompts
Wat zijn redenen waarom je hebt gekozen om in het Waalfront te komen wonen?	<i>Waterkwartier, centrum, nieuwbouw, prijs</i>
Hoe ervaar je het wonen in het Waalfront tot nu toe?	<i>Buren, faciliteiten, activiteiten</i>

Controlerende vraag:

Heb ik goed begrepen dat...?

Samenvatting: Oké, dus als ik het goed begrijp... klopt dit?

Topic 3: Verbondenheid

Vragen	Prompts
Wat betekent voor jou verbondenheid met de wijk?	<i>Deelnemen, activiteiten, contact wijkbewoners</i>
Wanneer ben je volgens jou verbonden met de wijk?	<i>Formele + informele activiteiten, burens</i>
Heb je op dit moment behoefte aan verbondenheid met de wijk?	<i>Later moment, verhuizen, werk, vrienden</i>
Wat zou jou helpen om je te verbinden met de wijk?	<i>Informatie, benadering, burens, ondersteuning</i>

Controlerende vraag:

Heb ik goed begrepen dat...?

Samenvatting: Oké, dus als ik het goed begrijp... klopt dit?

Doorvraag vragen:

* Je noemt ... kun je dat toelichten?

- * Je hebt net ... gezegd. Kun je daar wat meer over vertellen?
- * Je zei net ... Wat bedoel je daar precies mee?
- * Wat zijn je ervaringen daarbij?

Alternatieven:

- * Hoe voel je je daarbij?
- * Hoe denk je daarover?
- * Wat vind je daarvan?

Uitleggen wat vervolg zal zijn:

Het interview zal letterlijk uitgetypt worden. Deze kan ik naar je sturen zodat je kunt kijken of het klopt. Ik ga de informatie verwerken in mijn onderzoek en kijken waar de behoeften van anderen liggen.

Bedanken voor het interview

Bedankt voor je tijd en deelname aan het interview. Ik hoop dat je de ruimte hebt gevoeld om te vertellen wat je wilde vertellen.

Contactgegevens achterlaten indien er nog vragen zijn:

Indien je nog vragen hebt, kun je contact met mij opnemen via e-mail en telefoon.

Bijlage C: Toestemmingsverklaring (informed consent)

Titel onderzoek:

Verantwoordelijke onderzoeker:

In te vullen door de onderzoekspersoon

Hierbij verklaar ik dat:

- ik op een voor mij duidelijke manier mondeling en schriftelijk ben ingelicht over de aard, methode, doel, de risico's en de belasting van het onderzoek;
- ik weet dat de gegevens en resultaten uit het onderzoek indien nodig alleen anoniem aan derden bekend zullen worden gemaakt;
- de studentonderzoeker mijn vragen naar tevredenheid heeft beantwoord.

Ik neem geheel vrijwillig deel aan dit onderzoek. Ik behoud me daarbij het recht voor om op elk moment, zonder opgaaf van redenen, mijn deelname aan dit onderzoek te beëindigen.

- O Bij dezen verleen ik toestemming aan de onderzoeker om geluids- en/of beeldopnamen te maken voor zijn of haar onderzoek. Ik geef goedkeuring dat film-, foto-, en videomateriaal of bewerking daarvan uitsluitend voor analyse en/of wetenschappelijke presentaties zal worden gebruikt. De geluidsfragmenten of beelden zullen direct na het verwerken ervan, of anders na hooguit 6 maanden, worden vernietigd.
- O Bij dezen verleen ik toestemming aan de onderzoeker om geluids- en/of beeldopnamen identificeerbaar te gebruiken voor onderwijsdoeleinden die met mij besproken zijn binnen het Instituut GGM van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Ik behoud hierbij altijd het recht om de eerder gegeven toestemming in te trekken.

Naam deelnemer:

Datum: Handtekening deelnemer:.....

In te vullen door de uitvoerende onderzoeker

- Ik heb een mondelinge en schriftelijke toelichting gegeven op het onderzoek.
- Ik zal resterende vragen over het onderzoek naar vermogen beantwoorden.
- De deelnemer zal van een eventuele voortijdige beëindiging van deelname aan dit onderzoek geen nadelige gevolgen ondervinden.

Naam onderzoeker:

Datum: Handtekening onderzoeker:

Bijlage D. Verklaring geheimhouding en zorgvuldige omgang met persoonsgegevens door studentonderzoeker

Bijlage 1: Verklaring geheimhouding en zorgvuldige omgang met persoonsgegevens door studentonderzoeker

Onderzoek bij mensen of verzamelen van gegevens van mensen vereist bijzondere zorgvuldigheid. Om de privacy van betrokkenen te waarborgen, dien je als studentonderzoeker altijd vertrouwelijk en zorgvuldig met die informatie om te gaan.

Deze geheimhoudingsplicht geldt voor alle medewerkers in zorg en welzijn. Je verbindt je aan geheimhouding door het ondertekenen van deze verklaring.

In te vullen door student

Studentnummer	504382
Naam	Su Qin Venema
Opleiding	Toegepaste Psychologie
Geboortedatum	19 nov 1995
Geboorteplaats	Sichuan

Hierbij verklaar ik dat:

- ik op de hoogte ben van de informatie en werkwijze zoals vastgelegd is in deze Gedragscode. Ik begrijp de informatie en werkwijze en zal me eraan houden zolang ik studeer aan de HAN;
- ik in dit kader aan niemand identificeerbaar zal openbaren wat mij tijdens het onderzoek is verteld of wat ik op een andere manier te weten ben gekomen;
- ik zorgvuldig en verantwoord omga met de onderzoeksgegevens en met de aan mij verleende toegang tot digitale gegevensdragers.

Datum	4 april 2016
Handtekening	

Vragenlijst onderzoek verbondenheid in het Waterkwartier

Bedankt dat je wilt deelnemen aan mijn onderzoek. Deze vragenlijst bestaat uit een aantal algemene vragen en vragen die betrekking hebben op het onderzoek. Eerst wordt er kort iets uitgelegd over het onderzoek. Vervolgens wordt er aandacht besteed aan de onderwerpen van het onderzoek en aan je privacy. Hierna volgen de vragen.

Uitleg over het doel van het onderzoek

Ik studeer af bij de organisatie Allesbinder. Dit is een jonge sociale onderneming die zich bezighoudt met sociale vraagstukken in de wijk. Hierbij kun je denken aan vragen rondom burgerparticipatie of vragen over activiteiten in de wijk. Het onderzoek gaat over het verbinden van nieuwe bewoners aan de wijk en wat hen daarbij kan helpen.

De vragen van dit onderzoek hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

1. Huidige situatie
2. Ervaring in de wijk
3. Verbondenheid

Wat gebeurt er met je gegevens en antwoorden?

Alle antwoorden, uitspraken en gegevens zijn vertrouwelijk en worden anoniem verwerkt. Dit betekent dat bij het uitwerken van de gegevens je naam niet word genoemd. De antwoorden worden alleen voor dit onderzoek gebruikt.

Algemene vragen

* Hoe oud ben je?

* Hoe lang woon je hier?

* Wat is je huishoud samenstelling (hoeveel personen en eventueel kinderen wonen in het huis)?

* Wat is je opleidingsniveau?

* Wat is je functie?

Vragen over de onderwerpen

Onderwerp 1: Huidige situatie

> Wat weet je op dit moment over de wijk Waterkwartier?
(Bijvoorbeeld: faciliteiten, activiteiten in de wijk)

> Wat wordt er op dit moment gedaan om nieuwe bewoners te betrekken bij de wijk?
(Bijvoorbeeld: activiteiten, informatie verstrekken)

Onderwerp 2: Ervaring in de wijk

> Wat zijn redenen waarom je hebt gekozen om in het Waalfront te komen wonen?
(Bijvoorbeeld: locatie, nieuwbouw, prijs)

> Hoe ervaar je het wonen in het Waalfront tot nu toe?
(Denk hierbij ook aan bijvoorbeeld: contact buren, faciliteiten en activiteiten in de wijk)

Onderwerp 3: Verbondenheid

> Wat betekent voor jou verbondenheid met de wijk?
(Bijvoorbeeld: deelnemen aan activiteiten, contact met wijkbewoners)

> Wanneer ben je volgens jou verbonden met de wijk?
(Bijvoorbeeld: deelnemen aan activiteiten, contact met buren)

> Heb je op dit moment behoefte aan verbondenheid met de wijk?
(Denk hierbij ook aan waarom wel/niet op dit moment later wel/niet en zaken als werk, vrienden)

> Wat zou jou helpen om je te verbinden met de wijk?
(Bijvoorbeeld: informatie, ondersteuning, benaderd worden, buren)

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst. De antwoorden worden uitgewerkt en vergeleken met antwoorden van andere deelnemers. Hierbij wordt zorgvuldig omgegaan met je privacy.

Als er nog vragen zijn over het onderzoek kun je altijd contact opnemen via onderstaand e-mailadres of telefoonnummer.

Bijlage F: Labels

Codering van het WAT

Activiteiten
Faciliteiten
Honig complex
Nieuwbouw
Bijeenkomst
Ervaring in de wijk
Verbondenheid
Tijd vroeger/nu
Tijd nodig
Prioriteit
Interesse wel/niet
Contact
Informatie
Verschillen
Overeenkomsten
Vooroordeel
Waterkwartier
Afstand
Online communicatie
Deelnemen

Codering van het WIE

Oude bewoners
Nieuwe bewoners
Bewoners die er 10-15 jaar wonen
Professionals in de wijk
Gemeente Nijmegen
Buren

Codering van het HOE

Tevreden
Niet tevreden
Probleem
Oplossing
Betrokken

[illegible]

Bijlage H. Data analyse sets

Deelvraag 1: Wat weten de bewoners van het Waalfront over de wijk Waterkwartier?

- Activiteiten X Waterkwartier X Tevreden
- Activiteiten X Waterkwartier X Niet tevreden
- Faciliteiten X Waterkwartier X Tevreden
- Faciliteiten X Waterkwartier X Niet tevreden
- Activiteiten X Honig Complex X Nieuwe bewoners
- Activiteiten X Centrum X Nieuwe bewoners
- Vooroordeel X Waterkwartier X Oude bewoners
- Verschillen X Oude bewoners X Nieuwe bewoners
- Overeenkomsten X Oude bewoners X Nieuwe bewoners
- Afstand X Oude bewoners X Nieuwe bewoners X Probleem
- Afstand X Oude bewoners X Nieuwe bewoners X Oplossing
- Nieuwbouw X Nieuwe bewoners X Tevreden
- Nieuwbouw X Nieuwe bewoners X Niet tevreden
- Nieuwbouw X Oude bewoners X Tevreden
- Nieuwbouw X Oude bewoners X Niet tevreden

Deelvraag 2: Wat zijn redenen van bewoners van het Waalfront om in het Waterkwartier te komen wonen?

- Honig complex X Nieuwe bewoners X Tevreden
- Centrum X Nieuwe bewoners X Tevreden
- Nieuwbouw X Nieuwe bewoners X Tevreden
- Ervaring in de wijk X Nieuwe bewoners X Tevreden
- Ervaring in de wijk X Nieuwe bewoners X Niet tevreden
- Contact X Nieuwe bewoners X Oude bewoners
- Contact X Buren

Deelvraag 3: Hoe zien de bewoners van het Waalfront verbondenheid met de wijk?

- Verbondenheid X Oude bewoners X Tevreden
- Verbondenheid X Oude bewoners X Niet tevreden
- Verbondenheid X Oude bewoners X Betrokken
- Verbondenheid X Nieuwe bewoners X Tevreden
- Verbondenheid X Nieuwe bewoners X Niet tevreden
- Verbondenheid X Nieuwe bewoners X Betrokken
- Verbondenheid X Buren X Tevreden
- Verbondenheid X Buren X Niet tevreden
- Verbondenheid X Buren X Betrokken
- Verbondenheid X Waterkwartier
- Nieuwbouw X Verbondenheid
- Deelnemen X Oude bewoners X Betrokken
- Deelnemen X Nieuwe bewoners X Betrokken

Deelvraag 4: Hebben de bewoners van het Waalfront behoefte aan verbondenheid met de wijk?

- Verbondenheid X Tijd nodig X Nieuwe bewoners
- Verbondenheid X Tijd nodig X Nieuwe bewoners X Tevreden
- Verbondenheid X Tijd nodig X Nieuwe bewoners X Niet tevreden

- Verbondenheid X Prioriteit X Nieuwe bewoners
- Verbondenheid X Prioriteit X Nieuwe bewoners X Probleem
- Verbondenheid X Prioriteit X Nieuwe bewoners X Oplossing
- Verbondenheid X Interesse X Nieuwe bewoners
- Verbondenheid X Buren X Tevreden
- Verbondenheid X Buren X Niet tevreden